

International Journal of Academic Value Studies

ISSN : 2149 - 8598
www.javstudies.com

(Yayınlanma Tarihi: 10/10/2016)

International Journal of Academic Value Studies, 2016 / 2 (5): 56-72.

Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Gelişiminde Proaktif Hareket Tarzı İçin Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye İllerinde Faaliyet Gösteren Kobi'lerin İhtiyaç ve Beklenti Envanterleri ve Yol Haritasının Çizilmesine Yönelik Alan Araştırması

Doç. Dr. Hatice Seçil FETTAHLIOĞLU¹

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, sfettahlioglu@hotmail.com

Uzm. Cansu BİRİN²

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, cansu_birin@hotmail.com

Uzm. Alican AFŞAR³

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, afsarcanal@gmail.com

Özet

Üniversite-sanayi işbirliği dünyanın her yerinde olduğu gibi bizim ülkemizde de hedeflenen temel amaçlardan biridir. Bu yolla bölgesel ve ulusal kalkınmaya katkı sağlamak hedeflenmektedir. Ancak üniversitelerde özellikle lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde bilimsel tez ve projeler hazırlanmasına rağmen, işletmelerin süreç, yöntem ve işleyişlerine katkı sağlayıcı araştırmalar yapılmadığından, maalesef elde edilen veriler sanayiye aktarılamamaktadır.

Üniversite sanayi işbirliğinin gerçekçi çözüm üretebilmesi ve proaktif hareket tarzı ile hareket edilebilmesi için, öncelikle firmaların ihtiyaç ve beklentilerinin tespit edilmesi ve buna yönelik çalışma yapılması gerekmektedir. İşletmelerin ulusal ve uluslararası arenada rekabet ederken ne tür sıkıntılarla karşılaştıklarının tespiti ve bunlara yönelik çalışma yapılması gerekmektedir. Sanayi kuruluşları üniversitelerden, kendi üretim süreçlerine, yönetim modellerine, pazarlama ve satış imkanlarına, örgütsel iklime, karlılık ve verimlilik unsurlarına vb. konularda katkıda bulunacak çalışmaların yapılmasını, üniversitedeki yararlanılabilecek imkanların kendilerine sunulmasını ve sürekli hale gelebilecek bir işbirliği içerisinde olunmasını beklemektedir. Çalışmamızın ana hedefi de bu doğrultuda sanayi kuruluşlarının beklentilerinin tespitine yönelik bir envanter çıkartarak, üniversite imkanları ile eşleştirme yaparak bir yol haritası ortaya koymaktır.

Çalışma kapsamında Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye illerinde faaliyet gösteren işletmelerin beklentilerine yönelik anket uygulaması yapılarak, elde edilecek verilerin raporlanması ve ilgili kurum ve kuruluşlara işbirliğinin sağlanmasına destek amacıyla sunulması çalışmamızın basamaklarını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İhtiyaç Envanteri, Beklenti Envanteri, Sanayi İşletmeleri, Proaktif Hareket Tarzı

JEL Kodları : D84, G31, L16, L26

* Bu çalışma 2014/3-41M proje numarası ile Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir.

The Case Study Project On Identification of Needs And Expectations Inventory Of The Smes Located In Kahramanmaraş, Hatay And Osmaniye Provinces For Proactive Way Of Action And Develop A Roadmap In University-Industry Cooperation

Abstract

The cooperation between the university and industry is one of the major aims of our country as all others in the world. Actions taken in this area, aim to boost regional and national development. Although, many dissertations on both MBA and PHD level are being suggested in the universities, as research on promoting the processes, methodology and operations of enterprises are scarce, the obtained data cannot be transferred to the industry.

In order to develop realistic solutions for university-industry cooperation, and also act proactively, there is initially need for detection of the needs and expectations of firms and also research to promote the relationship. There is also need for the impediments of the firms in competing in both domestic and international arena and there is also need for further research in this context. Industrial institutions expect the universities to make contributions to their processes, management models, marketing opportunities, organizational climate, profitability and productivity issues and also new means of services provided for them to make use of the knowledge created in the universities while constructing sustainable ways of communication. The main aim of our project is to develop an inventory for detecting the needs of the industry and match them with the opportunities provided by universities and lastly develop a roadmap by using the obtained data.

With in this context, the phases of our research include the application of a survey to the firms in Kahramanmaraş, Osmaniye and Hatay on expectations from the universities and the obtained data will be analyzed and also be presented to the concerned institutions.

Key Words: Needs Inventory, Expectations Inventory, Industrial Enterprises, Proactive Way of Action

JEL Classification: D84, G31, L16, L26

1. GİRİŞ

Küreselleşen dünya üzerinde değişen rekabet şartları çerçevesinde proaktif bir hareket tarzı ile hareket etmek işletmeler açısından zorunlu hale gelmiştir. Bu zorluluk karşısında tek başına hareket etmek yerine, sanayi-üniversite ve devlet üçgeni içinde işbirliği yapılması daha etkili sonuçların ortaya çıkmasında önemli olmaktadır. Bu nedenle de devlet politikası haline gelen ve bölgesel çapta faaliyet gösteren üniversitelerde kurulan Teknoparklar veya teknokentler aracılığı ile sanayi işbirliğine yönelik adımlar atılmaya başlanmıştır.

İşletmeler sürdürülebilir rekabet şartları altında varlıklarını devam ettirip rekabet avantajı elde etmek için değişen çevre koşullarını ve yenilikleri yakından takip etmek ve pro-aktif işletme yapısı sergilemek durumundadır.

Firmaların geneline bakıldığı zaman genellikle pazarlama, insan kaynakları, teknolojik yatırım ve buna benzer unsurlarda sorunlar yaşadıkları görülebilmektedir. Yapılan ihracat oranının ithalat oranına kıyaslanması ile elde edilen bulgular aslında çok da iç açıcı olmadığı görülebilmektedir. Bu nedenle özellikle katma değer yaratacak uygulamalara gidilmesi gerekmektedir. Ancak hem yönetsel hem finansal açıdan oldukça sıkıntı çeken firmalara, profesyonel yönetim anlayışının eksikliği, personel sorunları ve benzeri unsurlar da eklenince, ortaya başarısızlığın çıkması kaçınılmaz hale gelebilmektedir.

Bu çalışma TR63 bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerinin ihtiyaç ve beklentilerini ortaya koymayı amaçladığıdır. Bu doğrultuda öncelikle yazın taraması gerçekleştirilmiş ve önceki

çalışmalar incelenmiştir. Buradan elde edilen bilgiler ışığında bir anket formu hazırlanmış ve bu form uzman görüşleri tarafından yapılan bir ön-test sonucunda uygulanmıştır.

Ön-testten elde edilen sonuçlar ışığında Ticaret ve Sanayi Odası Veri Tabanı kullanılarak evrene ulaşılmış ve bundan temsil yeteneği olan bir örnekleme rastsal yöntemlerle ulaşılmıştır. Elde edilen veriler ışığında 770 farklı işletmede anket formu uygulanmış ve geliştirilen araştırma modeli üzerinden uygun istatistikî yöntemler uygulanmıştır.

2. YAZIN TARAMASI

Ulusal ve Uluslararası literatür taramasında; proje başlığımıza ilişkin olarak KOBİ'lerin ihtiyaç ve beklenti envanterine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan çalışmalarda genellikle KOBİ'lerin karşılaştıkları özellikle de finans ve yönetim sorunları üzerine literatür çalışması yapılmıştır. KOBİ'lerin ihtiyaç ve beklentilerine ilişkin uygulamalı bir çalışmaya gidilmemiştir. Elde edilen bulgularda KOBİ'leri ilgilendiren ticaret odası ve borsalar birliği gibi kurumların faaliyet raporlarından derlenmiş verilere rastlanabilmektedir.

Uluslararası alan indeksi içinde yapılan araştırmalar da genellikle, KOBİ tanımlamaları, KOBİ'lerin yönetim modelleri, finansal yapıları, finans sorunları, üretim şekilleri, işgücü yapısı ve kaynak dağılımları üzerinde yapılan çalışmalar söz konusudur. Ancak projemizin ana teması olan beceri envanterine yönelik bir çalışma söz konusu değildir.

Kısaca ifade edebiliriz ki, proje konumuzda daha önce yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Özellikle TR63 Bölgesinde faaliyet gösteren işletmeler üzerinde yapılacak ihtiyaç ve beklenti envanterinin çıkartılması ile elde edilecek bulgular literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşüncesindeyiz. Bu alanda yapılacak bir çalışma ile işletmelerin daha proaktif uygulamalar ile doğru alanlara yatırım yapacağı ve üniversite sanayi işbirliğine katkı da bulunabileceği umut edilmektedir. Bu projenin başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi ile elde edilen veriler daha da geliştirilerek, geniş kapsamlı olarak Türkiye genelinde de uygulama yapılabilecektir.

Son olarak, bölgesel çapta yapılacak bu tür bir proje ile elde edilen veriler, beklenti ve ihtiyaçlar konusunda paydaş projeler geliştirilerek ne tür çalışmaların yapılabileceğini ortaya koyacağı için üniversite-kamu-sanayi işbirliğine oldukça önemli bir veri tabanının elde edilmesine katkıda bulunacaktır. Bu nedenle projemiz hem literatür hem de uygulama alanında oldukça önem arz etmektedir düşüncesindeyiz.

3. TÜRKİYE'DE KOBİLER ve SORUNLARI

Küçük ve Orta ölçekli işletmeleri belirtmek için kullanılan bir ifade olan "KOBİ" tanımlaması ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, yasal prosedürleri, üye olunan birlikler, farklı ekonomik ortaklıklar gibi özelliklerinden kaynaklı niteliksel ve niceliksel olarak farklı özelliklere sahiptir. Türkiye' de ise Bakanlar Kurulu tarafından 2012 yılında 3834 sayılı kararla revize edilmiş yönetmeliğe göre KOBİ'ler "İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırkmilyon Türk Lirasını aşmayan ve bu Yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimleri veya girişimleri", olarak tanımlanmaktadır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121104-11.htm>, 10.09.2016).

TÜİK Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri 2015 verilerine göre Türkiye'de KOBİ'ler "toplam girişim sayısının %99,8'ini, istihdamın %74,2'sini, maaş ve ücretlerin %54,7'sini, cironun %63,8'ini, faktör maliyetiyle katma değerin %52,8'ini ve maddi mallara ilişkin brüt yatırımın %53,3'ünü" oluşturmaktadır (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21864>, 11.08.2016). Bu oranlardan da anlaşılacağı üzere KOBİ'ler ülke ekonomisine etki eden önemli ekonomik birimlerdir. Ekonomik ve sosyal politikaların gerçekleştirilmesinde etkin olmasının bekleyeceğimiz bu birimler makul kararlarla gerekli

şartlara uygun şekilde optimize edildiğinde ekonomik dar boğazlardan çıkış sağlanmasına yönelik otomatik stabilizatör görevi görebilecektir.

KOBİ'lerin girişimciliğın gelişmesinde, verimliliğın artmasında, yeniliklerin artırılmasında, rekabetçi yapının oluşmasında, büyük işletmelerle olan tamamlayıcılık ilişkisinde, tüketici taleplerinin giderilmesinde, ekonomik krizlerin etkilerinin azaltılmasında, olumlu gelir dağılımının oluşmasında ülkelerin ekonomik gelişmelerine katkı sağladıkları görülmektedir (Koç, 2008:24). Tüketici taleplerine cevap vermede daha esnek olmaları, inovasyon sürecine daha hızlı bir şekilde uyum sağlamaları, personelleri ile diğer daha büyük ölçekteki işletmelere oranla daha etkin iletişim sağlamaları gibi özellikleri nedeniyle KOBİ'ler özellikle yerel ekonominin canlanmasına ve dinamizm kazanmasına yarar sağlamaktadır (Evin, 2012:86).

Ülkemiz genelinde sermayelerini öz kaynaklardan sağlayan KOBİ'ler elde ettikleri kazançları tekrar yatırıma çevirmekte ve bu sayede ulusal ekonomi içinde tasarruf ve yatırım oranları giderek yükselmekte, üretim ve istihdamın seviyesi de yukarı çekilmektedir (Erdoğan, 2012:120). KOBİ'lerin oluşturduğu istihdam gücü ve bölgesel kalkındırmadaki hızlandırıcı etkisi, küçük yerleşim yerlerinden daha büyük yerleşim yerlerine olan göçleri de engellediği düşünülürse (Gücelođlu, 1993:1), gelişmekte olan ülkemizde faaliyet gösteren KOBİ'lere ait verilerin dikkatlice incelenmesi faydalı olacaktır. Teknoloji değışim hızının giderek arttığı günümüz iş dünyasında sürdürülebilirliği sağlayabilmek ve bu değışimi hızlı bir şekilde ekonomik altyapıya adapte edebilmek için ölçek ekonomisi içerisinde büyük paya sahip olan esnekliğı kolay yakalayabilen KOBİ'lerin yeteneklerinin üst düzeyde kullanılması ve desteklemesi faydalı olacaktır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de KOBİ'ler ülke ekonomisinin yüzde olarak önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle ülkemizin ekonomik yapısında etkin rol oynayan KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunlar önemli bir inceleme alanıdır. Liedholm & Mead (1999:82)'e göre örgütlenme ve yönetim sorunları, tedarik sorunları, üretim sorunları, pazarlama sorunları, ihracat sorunları, finansal yönetim ile ilgili sorunlar, muhasebe sorunları, insan kaynakları sorunları, halkla ilişkilere yönelik sorunlar, Ar-Ge sorunları, karar alma sorunları KOBİ'lerin karşılaştıkları başlıca sorunlar arasındadır.

İşletme sahibinin karar mekanizması olduğu KOBİ'lerde iş yeri sahibinin kimi zaman kararları uygulatan ve kimi zaman ise uygulayan kişi olması yönetsel olarak yaşanan sıkıntıların temel nedeni olarak görülmektedir (Alpugan, 1998:252-253). KOBİ sahipleri genellikle işin üretim kısmında fayda sağlayan mühendis, teknisyen veya usta gibi teknik kökenden gelmekte, yönetim ve organizasyon alanlarında, piyasaya yönelik düşünme ve değerlendirme yapmakta yetersiz kalmaktadırlar (Öztürk 2007:41). Bu kapsamda bakılacak olursa işletme yöneticisinin işletmecilik bilgi ve bilincinden yoksunluğu, bilgi ve iletişim eksikliği, eğitim, danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinden yoksunluk, uzmanlaşmanın olmaması ve nitelikli uzman personelin bulunmaması KOBİ'lerin yönetime ilişkin sorunlarını oluşturmaktadır (Asal, 2001:61). Ayrıca KOBİ'lerde işletme sahiplerinin yönetici olarak yetersiz olması profesyonel yöneticilerin istihdamını ve kurumsallaşmaya olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır (Müftüođlu & Durukan, 2004:118). İşletme alanında eğitim sahibi nitelikli çalışan istihdam etmek KOBİ'lere ek maliyet getirdiğinden istenilen miktarda eğitilmiş eleman istihdamı gerçekleştirilememektedir (Kızılay, 2009:36). Profesyonel yönetici ve nitelikli çalışan istihdam edemeyen KOBİ'ler pazara ilişkin göstergeleri doğru analiz edememekte buna bağılı olarak sistematik ve fonksiyonel risklere karşı savunmasız kalmaktadırlar.

KOBİ'lerin bir diğer sorunu ise üretim yönetimi ve teknolojisindeki büyük bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunların giderilememesi; kalitesizlik, yüksek maliyet, hammadde, işgücü, makine, tezgah kapasitesi israfını gibi sorunları beraberinde getirmesidir (Ersöz &

Kahveciođlu, 2004:68). Ayrıca, KOBİ'lerin ürettikleri ürünlerin siparişe göre değişim göstermesi esneklik adına avantaj sağlamakla beraber bu durum aynı zamanda hammadde temininde önemli sorun oluşturmaktadır (Yılmaz & Alpkan, 2004:123). Zamanında ve yeterli düzeyde hammaddeye erişemeyen KOBİ'ler belirli standartları yakalamış özgün kalitede ürünlerin üretimini gerçekleştirememektedir.

KOBİ'ler, genellikle ürünlerinin pazarlamasında pahalı, karmaşık satış kanallarına yönelmekte, satış örgütleri kullanamamakta, kitle üretiminin avantajlarından yararlanan büyük işletmeler karşısında güçsüz kalmakta, genellikle yerel pazarlara hitap ettiğinden sınırlı bir pazar payına sahip olmakta, büyük bir işletmeye yarı mamul ve parça ürettikleri için pazarlama yönünden oldukça dezavantajlı bir konumda bulunmaktadır (Müftüođlu, 1991:70).

KOBİ'lerin önemli bir diğer sorununu ise Ar-Ge faaliyetleri oluşturmaktadır. KOBİ'lerin Ar-Ge kapasiteleri büyük işletmelere göre oldukça düşüktür. KOBİ'lerin Ar-Ge kapasitesine yönelik sorunlarını çözmek ve Ar-Ge çalışmalarını destekleyebilmek için öncelikle finansman bulma ile ilgili problemlerini gidermeleri gerekmektedir (Zhang & Lin, 2009:394). Ar-Ge'ye yönelik sorunlarda olduğu gibi KOBİ'lerin ihracata yönelik sıkıntılarında da finansman eksiklikleri yer almaktadır. İşletme sermayesi için ihtiyaç duyulan finansmanın dışında KOBİ'ler genellikle kendi ürünlerinin dış pazarlara satışını sağlamak için de krediye ihtiyaç duymaktadırlar (Khan, 1989:119).

KOBİ'lerin finansman özelliklerine bakıldığında (1) ayrı bir finansman bölümü yoktur, (2) KOBİ'lere, kredi verilirken işletmenin performansı ve ödeme gücünden ziyade işletme sahibinin kişi olarak gösterebileceği teminatlara bakılmaktadır, (3) işletmenin iflası durumunda işletme sahibi işletmesindeki varlıklara ek olarak tüm kişisel varlığını da kaybetmek durumuyla karşı karşıya kalmaktadır (Akgemci, 2001:32). Bu özellikleri yanı sıra KOBİ'ler özsermaye yetersizliği nedeniyle finansman ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kredilere ihtiyaç duymakta, kredi alabilmek için uygun nitelikleri sağlayamayan işletmeler finansman teminin sorunları ile karşılaşmakta ve öz kaynaklara bağımlı olmaktadır (Yörük 2001:190). Birçok ülke ekonomisinde olduğu gibi ülkemizde de KOBİ'lerin sorunlarının önemli bir kısmı finansmana yönelik taleplerden oluşmaktadır. Bu nedenle KOBİ'lere sağlanan desteklerde kredi ve faiz imkanları öncelikli olarak yer almaktadır. Özellikle KOSGEB başta olmak üzere birçok kuruluş aracılığı ile KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarına yönelik sıkıntılar giderilmeye çalışılmaktadır.

4. ÇALIŞMA METOT ve YÖNTEMİ

4.1. Araştırmanın Konu ve Kapsamı

Çalışmanın konusu; Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye illerinde faaliyet gösteren firmaların beklenti ve ihtiyaç envanterinin ortaya çıkartılmasıdır. Çalışma kapsamında yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlamak amacıyla işletmelerin beklenti ve ihtiyaç envanterinin ortaya çıkartılması ve böylece işletmelerin girişimcilik potansiyellerinin arttırılmasına yönelik yapılan ve yapılacak olan çalışmalara temel oluşturulması amaçlanmaktadır. Ayrıca araştırma kapsamında yer alan firmaların gelişim ve yenilikçilik konusunda gerçekçi çözüm imkanına kavuşmalarını sağlamak, üniversite sanayi işbirliğini daha da yakınlaştırmak, üniversitede yapılan araştırmaların sanayiye aktarılmasını imkanını ortaya çıkartmak amacı araştırma kapsamında yer almaktadır.

Örnekleme içinde yer alan işletmeler üzerinde yapılacak bu çalışma ile söz konusu işletmelerin sorunların çözümüne ilişkin daha başarılı çıktılar elde etmeleri, böylece diğer sektörlere de katalizör rolü üstlenmeleri beklenmektedir.

4.2. Araştırmanın amacı

Çalışmamızın ana amacı, Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye illerinde faaliyet gösteren işletmelerin üniversite-sanayi işbirliğinde çözüme kavuşturmayı hedefledikleri sorunları ve beklentileri tespit etmeye yönelik bir envanter ortaya çıkarmaktır. Elde edilecek bulgular ışığında üniversite sanayi işbirliği yol haritası çizilebilecektir.

Elde edilen bulgular ile üniversite imkanları eşleştirilecek ve sorunların çözümselliğine ilişkin çalışmalar yapılmak üzere özellikle Teknokent, ÜSKİM ve benzeri birimlerle iletişime geçerek, çözüm önerisi sunulup sunulamayacağı olanakları araştırılacaktır. Bu yolla sanayicilerin üniversiteden bekledikleri çözüm önerileri ile üniversitede yapılan araştırma ve çalışmaların sanayinin beklentileri doğrultusunda yapılması sağlanabilecektir. Bu sonuçla ekonomik olarak bölgesel kalkınmaya da destek olunabileceği düşünülmektedir.

4.3. Örneklemin belirlenmesi

TR63 bölgesini oluşturan Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye illerinde faaliyet gösteren işletmeler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu üç ilin Ticaret ve Sanayi Odasından alınan veriler sonucunda 320 adet Hatay, 345 Adet Kahramanmaraş ve 105 Adet Osmaniye'de faaliyet gösteren toplamda 770 adet işletme incelenmiştir.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. İller Bazında Genel Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

TR63 bölgesindeki illerin genel ekonomik durumuna ilişkin veriler Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. TR63 Bölgesindeki İllerin Genel Ekonomik Durumu

İLLER	Değerler	2015
KAHRAMANMARAŞ	Nüfus	1 Milyar 096 Milyon 610 Kişi
	İhracaat	776 Milyon 992 Bin \$
	İthalat	1 Milyar 043 Milyon 290 Bin \$
HATAY	Nüfus	1 Milyar 533 Milyon 507 Bin Kişi
	İhracaat	1 Milyar 793 Milyon 517 Bin \$
	İthalat	3 Milyar 232 Milyon 424 Bin \$
OSMANİYE	Nüfus	512 Bin 873 Kişi
	İhracaat	140 Milyon 549 Bin \$
	İthalat	752 milyon 249 Bin \$

TR 63 bölgesinde yer alan illerin ihracat rakamları karşılaştırıldığında 1 Milyar 793 Milyon 517 Bin \$ ile Hatay ilk sırada, 776 Milyon 992 Bin \$ ile Kahramanmaraş ikinci sırada ve 140 Milyon 549 Bin \$ ile Osmaniye üçüncü sırada yer almaktadır. Oransal olarak değerlendirme yapıldığında Osmaniye'nin çok çok gerilerde kaldığı ifade edilebilir.

İthalat rakamları karşılaştırıldığında ise 3 Milyar 232 Milyon 424 Bin \$ ile Hatay ilk sırada, 1 Milyar 043 Milyon 290 Bin \$ ile Kahramanmaraş ikinci sırada ve 752 milyon 249 Bin \$ ile Osmaniye üçüncü sırada yer almaktadır. Oransal olarak değerlendirme yapıldığında Osmaniye'nin çok çok gerilerde kaldığı ifade edilebilir.

Oransal değerlendirme yapıldığında ithalat oranının ihracat oranlarını aştığı söylenebilir. Üç ilde de en yoğun ihracat ve ithalat miktarları Temmuz, Ağustos, eylül ve aralık aylarında gerçekleştiği bulgusuna ulaşılmıştır.

İhracat alanında illerin sektörel dağılımlarına ait veriler tablo 2,3 ve 4'te yer almaktadır.

Tablo 2. Hatay İlindeki Sektörel İhracat Verileri

Hatay İhracat Yapılan Sektörlerin Dağılımı	Tutar	%
Çelik	714.343,45 \$	39,8
Yaş Meyve ve Sebze	390.328,93 \$	21,9
Otomotiv Endüstrisi	154.568,16 \$	8,6
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	73.503,47 \$	4,2
Mobilya,Kağıt ve Orman Ürünleri	65.509,74 \$	3,7
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	62.675,88 \$	3,5
Madencilik Ürünleri	47.395,95 \$	2,7
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	42.859,47 \$	2,3
Makine ve Aksamları	35.416,61 \$	1,9
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	34.051,76 \$	1,8
Fındık ve Mamulleri	33.341,12 \$	1,7
Kuru Meyve ve Mamulleri	25.097,22 \$	1,4
Diğer	114.426,24 \$	6,5
Toplam	1 Milyar 793 Milyon 517 Bin \$	

Hatay ilinin ihracat verilerine bakıldığı zaman en önemli ihracatın çelik sektöründe (714.343,45 \$) yapıldığı, bunu yaş meyve ve sebze sektörünün (390.328,93 \$) takip ettiği görülmektedir. Bu iki sektörün toplam ihracat kapasitesinde yaklaşık %62'lik bir dilim işgal ettiği de görülebilmektedir. Otomotif sektörü ve kimyevi maddelere yönelik faaliyet gösterilen sektör ise üç ve dördüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 3. Kahramanmaraş İlindeki Sektörel İhracat Verileri

Kahramanmaraş İhracat Yapılan Sektörlerin Dağılımı	Tutar	%
Tekstil ve hammaddeleri	532.550,120 \$	68,5
Demir ve demir dışı metaller	97.480,479 \$	12,5
Hazır giyim ve konfeksiyon	49.914,131 \$	6,5
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	42.223,669 \$	5,4
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar	21.321,235 \$	2,8
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	10.524,733 \$	1,4
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	9.127,201 \$	1,3
İklimlendirme Sanayii	5.300,535 \$	0,6
Makine ve aksamları	4.441,712 \$	0,5
Diğer	4.108,185 \$	0,5
Toplam	776 Milyon 992 Bin \$	

Kahramanmaraş ilinin ihracat verilerine bakıldığı zaman en önemli ihracatın Tekstil ve hammaddeleri sektöründe (532.550,120 \$) yapıldığı, bunu Demir ve demir dışı metaller sektörünün (97.480,479 \$) takip ettiği görülmektedir. Bu iki sektörün toplam ihracat kapasitesinde yaklaşık %81'lik bir dilim işgal ettiği de görülebilmektedir. Hazır giyim ve konfeksiyon ve Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünlerine yönelik faaliyet gösterilen sektör ise üç ve dördüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 4. Osmaniye İlindeki Sektörel İhracat Verileri

Osmaniye İhracaat Yapılan Sektörlerin Dağılımı	Tutar	%
Çelik	63,061 \$	44,8
Demir ve Demir Dışı Metaller	38,421 \$	27,3
Tekstil ve Hammaddeleri	18,229 \$	12,9
Yaş Meyve ve Sebze	11,524 \$	8,2
Deri ve Deri Mamulleri	1,352 \$	0,9
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,054 \$	0,8
Makine ve Aksamları	1,045 \$	0,8
Elektrik Elektronik ve Hizmet	898 \$	0,7
Mobilya,Kağıt ve Orman Ürünleri	775 \$	0,7
Diğer	4,185 \$	2,9
Toplam	140 Milyon 549 Bin \$	

Osmaniye ilinin ihracat verilerine bakıldığı zaman en önemli ihracatın Çelik sektöründe (63,061 \$) yapıldığı, bunu Demir ve demir dışı metaller sektörünün (38,421 \$) takip ettiği görülmektedir. Bu iki sektörün toplam ihracat kapasitesinde yaklaşık %72'lik bir dilim işgal ettiği de görülebilmektedir. Tekstil ve Hammaddeleri ve Deri ve Deri Mamulleri Ürünlerine yönelik faaliyet gösterilen sektör ise üç ve dördüncü sırada yer almaktadır. Genel olarak Osmaniye ilinin diğer illere göre oldukça geride kaldığı, bu iller arasında ilk sırayı Hatay'ın ikinci sırayı da Kahramanmaraş'ın aldığını söylemek de mümkündür.

5.2. Eğitim Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 5. İşletme Sahiplerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımına İlişkin Veriler

Eğitim	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
İlkokul	36	29	13
Ortaokul	88	120	49
Lise	141	126	37
Önlisans	29	45	3
Lisans	22	23	2
Lisans Üstü	4	2	-
Toplam	320	345	105

İşletme sahiplerinin eğitim düzeylerine ilişkin verilere bakıldığı zaman Hatay İlindeki işletme yöneticilerinin büyük çoğunluğunun (141 yönetici) lise mezunu, Kahramanmaraş İlindeki işletme yöneticilerinin 126'sının lise mezunu, Osmaniye İlindeki işletme yöneticilerinin 49'unun ise ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu yönetici sayısının ise genel oran içerisinde çok az olduğu dikkat çekmektedir.

5.3. Meslek Seçimine İlişkin Bulgular

Tablo 6. İşletme Sahiplerinin Mesleği Seçme Durumuna Ait Veriler

Seçim Nedeni	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Mesleki Deneyim ve Eğitim	29	44	10
Aile Mesleği Olması	35	130	40
Sektörün Büyüme Potansiyeli	77	29	5
Teşvik Oranları	51	60	17

Hammadde Kolaylığı	128	82	33
Toplam	320	345	105

İşletme sahiplerinin mesleği tercih etmelerinin nedenlerine ilişkin verilere bakıldığı zaman Kahramanmaraş ve Osmaniye illerindeki işletme yöneticilerinin aile mesleği olmasından dolayı bu mesleği seçtikleri görülmektedir (Kahramanmaraş 130 kişi, Osmaniye 40 kişi). Hatay'da ise meslek seçme nedenlerinde en yüksek hammaddeye yakınlık durumu ortaya çıkmıştır. Liman kenti olması, İskenderun Demir Çelik Fabrikalarının bulunması ve tarım sektöründe zeytin ve zeytinyağı üretiminde Türkiye'nin önde gelen illerinin biri olması gibi unsurlar işletme sahiplerinin meslek seçimini etkilemektedir.

5.4. Teşvik Durumuna İlişkin Bulgular

İşletmelerin teşvik kullanma durumlarına ait verilere bakıldığı zaman Hatay ilinden 172 işletmenin ve Kahramanmaraş ilinden ise 185 işletmenin teşvik kullanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Osmaniye'de ise sayılar birbirine çok yakın olmakla birlikte 58 işletmenin teşvik kullandığı görülmektedir (Tablo 7).

Tablo 7. İşletmelerin Teşvik Kullanma Durumuna Ait Veriler

Teşvik Belgesi Kullanma	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Evet	148	160	58
Hayır	172	185	47
Toplam	320	345	105

Tablo 8. Firmaların Teşviklerden Haberdar Olma Durumuna Ait Veriler

Teşviklerden Haberdar Olma	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Evet	229	246	78
Hayır	91	99	27
Toplam	320	345	105

TR63 Bölgesi'nde anket uygulanan işletmelerin teşvikler hakkında yeterli bilgi sahibi olup olmadığı incelediği zaman üç ilinde bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Kahramanmaraş'ta 246, Hatay'da 229, Osmaniye'de ise 78 işletmenin teşvik yasalarından ve teşvik türlerinden haberdar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Firmaların büyük çoğunluğunun teşviklerden haberdar olsa bile olmayan firmaların da sayısının fazla olduğu görülmektedir. Bundan dolayı bu konuda daha fazla gerekli tanıtımın yapılması için önlemlerin alınması gerektiği düşünülmektedir (Tablo 8).

5.5. Çalışan Personele İlişkin Bulgular

Tablo 9. Çalışan Personel Sayısı Dağılımlarına Ait Veriler

Görev Dağılımı	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Teknik Personel	3126	2078	680
İdari Personel	2140	2416	735
Usta-Ustabaşı	1642	1752	560
İşçi	4298	4659	2221

TR63 bölgesinde çalışan personelin görev dağılımları incelendiği zaman en yüksek rakamları işçilerin oluşturduğu görülmektedir (Hatay'da 4298 kişi, Kahramanmaraş'ta 4659 kişi ve Osmaniye'de 2221 kişi). Hatay'da işçilerden sonra teknik personel sayısının çok olduğu görülmektedir (3126 kişi).

Tablo 10 Çalışan Personel İş Tecrübesi Dağılımlarına Ait Veriler

Çalışanların İş Tecrübesi	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
1 Yıldan Az	987	889	439
2-5 Yıl Arası	1107	1250	543
6-10 Yıl Arası	998	1001	498
10 Yıldan fazla	789	851	262

Çalışan personelin iş tecrübesine ait veriler incelendiği zaman büyük çoğunluğun 2 ila 5 yıl ve 6-10 yıl arasında deneyime sahip olduğu görülmektedir. Araştırmanın örneklemini oluşturan işletme çalışanlarından 10 yıldan daha fazla iş tecrübesine sahip olanların genel dağılım içerisinde en az olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 11 Çalışan Personelin Eğitim Düzeyleri Dağılımına İlişkin Veriler

Eğitim	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Okur Yazar	166	123	203
İlköğretim	201	305	165
Meslek Lisesi	950	1026	899
Lise	1009	989	1003
Önlisans	900	1001	708
Lisans	645	643	321
Lisans Üstü	321	349	90

Tük verilerine göre TR63 bölgesinde istihdam eden personelin eğitim düzeylerine göre dağılımı Türkiye geneli ile paralellik göstermektedir. Bu verilere göre bölgede istihdam eden personelin %14'ü yükseköğretim, %18'i lise ve dengi öğretim ve %68'i ise lise altı öğretim düzeyinde bulunan kişilerden oluşmaktadır. Bizim araştırma yaptığımız işletmeler incelendiğinde ise bu verilere yakın sonuçlar çıkmıştır. Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde anket uygulanan işletme çalışanlarının eğitim düzeylerinde lise, meslek lisesi ve ön lisans düzeyinde bir yığılma olduğu görülmektedir.

Tablo 12 Firmaların Yeterli Düzeyde Kalifiye Eleman Bulup Bulamama Durumları

Kalifiye Eleman Bulabilme	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Nitelikli Personel Bulma Sorunu Olan	125	161	55
Mesleki Eğitim Eksikliği Sorunu Olan	86	106	19
İşgücü Devri Sorunu Yaşayan	109	78	31
Toplam	320	345	105

Firmaların yeterli düzeyde kalifiye eleman bulup bulamama durumları incelendiği zaman Hatay'da 125 firmanın, Kahramanmaraş'ta 161 firmanın, Osmaniye'de 55 firmanın nitelikli personel bulma sorunu olduğu görülmektedir. Kahramanmaraş ili için ikinci sıradaki sorun ise personelin mesleki eğitiminin olmasıdır.

Tablo 13 Personel Temininde Yararlanılan Kaynaklara Ait Bulgular

Personel Temininde Kaynak	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Tanıdık Çevre Yoluyla	93	105	56
İŞKUR	89	88	20
Gazete İlanı	26	38	5
Web İlanı	31	45	7
Kariyer Siteleri	81	69	17
Toplam	320	345	105

TR63 Bölgesi'ndeki firmaların işgücü temininde kullandığı kaynaklara ait bulgulara baktığımızda üç ilinde tanıdık çevre ile personel temin edildiği görülmektedir (Hatay'da 93 firma, Kahramanmaraş'ta 105 firma, Osmaniye'de 56). Bölgede nitelikli personel bulma sorunu olduğu belirtilmesine rağmen çoğu işveren tanıdık aracılığıyla eleman bulmaktadır. Bu sorundan şikayetçi olan bölge sanayicisinin işgücü teminini daha profesyonel yollardan yapması gerektiğini düşünmekteyiz. Günümüzde aktif bir şekilde çalışma gösteren İŞKUR'un genel dağılım içerisinde ikinci sırada yer aldığını görmekteyiz. Kariyer siteleri ve Web ilanı ile personel temin eden firmaların da olduğunu görmekteyiz. Artık bir çok firma iş ilanlarını internet siteleri üzerinden vermektedir. En az kullanılan kaynak ise gazete ilanlarıdır.

5.6. Pazarlamaya İlişkin Bulgular

TR63 Bölgesi'ndeki firmaların ürünlerini pazarlarken kullandıkları yöntemi incelediğimizde bölge genelinde "Doğrudan Pazarlama" yönteminin yaygın olarak yapıldığı görülmektedir. Kahramanmaraş'ta faaliyet gösteren işletmelerin büyük çoğunluğunun tekstil ve hazır giyim sektöründe olmasından dolayı "Özel Sipariş" yönteminde diğer iki ile göre daha fazla kullanıldığı görülmektedir (Tablo 14).

Tablo 14 Pazarlama Yaparken Kullanılan Yönteme Ait Bulgular

Pazarlama Yöntemleri	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Doğrudan Pazarlama	143	138	48
Özel Sipariş	28	59	17
Aracı Firmalar Yoluyla	130	92	30
Bayilik Yoluyla	19	56	10
Toplam	320	345	105

5.7. Sermaye Verilerine İlişkin Bulgular

Tablo 15 Firmaların Kullandığı Kredi Türlerine Ait Bulgular

Kredi Türleri	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
İşletme Kredisi	172	200	61
Yatırım Kredisi	148	145	44
Toplam	320	345	105

TR63 Bölgesi'nde faaliyet gösteren firmaların bankalardan hangi tür kredi aldıklarına baktığımızda, Bölge genelinde % 56 oranında işletme kredisi, % 44 oranında ise yatırım kredisi kullandıklarını görüyoruz. Bölge illerinden Hatay'ın verilerine baktığımız zaman 148 işletmenin yatırım kredisi kullandığını görmekteyiz. Yatırım kredisi devletin ihraçata dönük döviz gelirlerinin artırılmasına yönelik olarak rekabeti koruyabilmek adına verilmiş olan

ekonomik desteklerden birisidir. Hatay'ın liman kenti olması ve tablo 1'de verilen ihracat rakamlarına göre bölge içerisinde birinci konumda olmasından dolayı yatırım kredisi alan işletme sayısının çok olduğunu düşünmekteyiz.

Tablo 16 Firmaların Yeni Yatırıma Yöneldikleri Alanlara Ait Bulgular

Yeni Yatırım Alanı	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Kapasite Arttırma	125	160	32
Yenilenme	109	106	23
Yeni Yatırımlar	86	79	50
Toplam	320	345	105

TR63 Bölgesi'ndeki firmaların yeni yatırıma yöneldikleri alanları incelediğimizde, Bölge genelinde "kapasite artırma" türünün öncelikli olduğunu görmekteyiz. Fakat Osmaniye ilinde durum biraz farklı olup yeni yatırımlar alanına daha çok önem verdikleri görülmektedir. Osmaniye'nin yeni ve gelişmeye çalışmakta olan bir il olmasından dolayı yeni yatırımların daha ön planda olduğu düşünülmektedir.

5.8. Beklenen Desteklere İlişkin Bulgular

Bölgede faaliyet gösteren firmaların kamu kurumlarından bekledikleri destek türlerine baktığımızda, Hatay ilindeki 106 firmanın ihracat, 60 firmanın ise kurumsallaşma alanında destek beklediği görülmektedir. Aynı zamanda ilin önemli sorunlarından birisi, enerji ihtiyacı olan doğalgazın tüm ilçelerde bulunan sanayi tesisleri tarafından kullanılamaması durumundan dolayı 45 işletmenin de enerji desteği beklediği görülmektedir. Kahramanmaraşta ise sayıların birbirine çok yakın olmasıyla birlikte, Hatay'da olduğu gibi 91 işletmenin ihracat, 58 işletmenin ise kurumsallaşma alanında destek beklediği sonucu ortaya çıkmıştır. Osmaniye il verilerine göre, 20 işletmenin ARGE, 16 işletmenin ise alt yapı desteği beklediği görülmektedir. Osmaniye ilinin güncel sorunları incelendiği zaman Ar-Ge çalışmaları yapan firma sayısının az olması ve altyapı eksikliğinin olmasından dolayı işletmeler daha çok bu alanda destek beklemektedir (Tablo 17).

Tablo 17 Firmaların Destek Bekledikleri Konulara İlişkin Veriler

İstenen Destek Kapsamı	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Enerji Desteği	45	56	11
SGK Desteği	18	35	10
Vergi Muafiyeti ve İstisnası Desteği	19	30	11
Marka ve Patent Desteği	20	10	9
İhracaat Desteği	106	91	13
Kurumsallaşma Desteği	60	58	15
ARGE Desteği	31	45	20
Alt Yapı Desteği	21	20	16
Toplam	320	345	105

Tablo 18 Firmaların Laboratuvar Kullanma Durumuna Ait Veriler

Laboratuvar Kullanma	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Evet	238	298	67
Hayır	82	47	38
Toplam	320	345	105

Araştırma alanımızı oluşturan firmaların laboratuvar kullanma durumuna ait veriler incelendiği zaman Hatay'da 238 firmanın, Kahramanmaraş'ta 298 firmanın, Osmaniye'de 67 firmanın laboratuvar kullandığı görölmektedir (Tablo 18).

Tablo 19 Firmaların Yedek Parça veya Yan Sanayi Problemi Yaşama Durumuna Ait Veriler

Yedek Parça ve Yan Sanayi Sorunu	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Evet	106	239	61
Hayır	214	106	44
Toplam	320	345	105

TR63 Bölgesi'nde faaliyet gösteren firmaların yedek parça ve yan sanayi alanlarındaki problemlerine baktığımızda Kahramanmaraş (239) ve Osmaniye (61) illerindeki firmaların bu problemleri yaşadığı görölmektedir. Makina ekipmanı bozulan firmaların yedek parça getirmesi bazen uzun zaman gerektirebilmektedir. Bu nedenle firmalar ihtiyacı olmamasına rağmen birçok parçalardan ek maliyete katlanarak yedek parçalar bulundurmak zorunda kalmaktadır.

5.9. Sorun Yaşanan Konulara İlişkin Bulgular

Tablo 20 Firmaların Sorun Yaşadıkları Konulara İlişkin Veriler

En Çok Yaşanan Sorunlar	İLLER		
	Hatay	Kahramanmaraş	Osmaniye
Profesyonel Yönetim Eksikliği	7	10	3
Nitelikli Danışmanlık Hizmeti Eksikliği	6	5	1
Alternatif Yatırım Alanlarının Az Olması	11	12	9
Sanayi Yer Seçimlerinin Yanlışığı	12	10	8
Sanayi Alanlarının Alt Yapı Sorunları	23	50	22
Nitelikli İş Gücü Eksikliği	49	50	13
Ortak İş Kültürünün Yerleşmemesi	28	44	12
Yüksek Teknolojiye Geçilememesi	47	23	4
Ürün Çeşitliliğine Gidilememesi	20	10	6
İhracat Sorunlarının Yaşanması	12	19	2
Katma Değerli Ürünler Üretilmemesi	47	42	6
Yenilikçi İnovatif Uygulama Eksikliği	30	30	10
Marka ve Patent Prosedürleri	21	26	4
Genel Finansman Sorunları	7	4	5
Toplam	320	345	105

Firmaların sorun yaşadıkları konulara ilişkin veriler incelendiği zaman, Bölge illerinden Hatay'da anket uygulanan 49 işletmenin en temel sorununun nitelikli iş gücü eksikliğinin olduğu görölmektedir. Diğer önemli sorun ise yüksek teknolojiye geçilememesi ve katma değeri yüksek ürünlerin üretilmemesidir. Hatay ilinin yüksek teknolojiye geçememesi ve katma değeri yüksek ürünlerin yeterince üretilmemesi; yeterli araştırma geliştirme faaliyetlerinin yapılamaması, Üniversite-sanayi işbirliğinin yeterince olmaması, teknoloji geliştirme bölgeleri ve kuluçka merkezlerinin olmaması en büyük engel olarak görölmektedir.

Kahramanmaraş ilinin faaliyet gösteren işletmelerin en temel sorunlarının sanayi alanlarında yaşanan alt yapı sorunları ve nitelikli iş gücü eksikliğinin olduğu görölmektedir. Ortak iş kültürünün gelişmemesi sorunu diğer önemli problemlerden birisidir. Araştırmaya katılan 42 işletme ise katma değerli ürünler üretilmemesi sorunu ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunun ortadan kaldırılması için, katma değeri yüksek ürünler üretimi için çalışmalar

yapılmalı ve bunun için Üniversite- Sanayi işbirliğinin artırılarak, Teknokent'in imkânları ile katma değeri yüksek ürünler üretimi ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Osmaniye ili sorunlarında ise, sanayi alanlarında yaşanan alt yapı sorunları, nitelikli iş gücü eksikliği ve ortak iş kültürünün yerleşememesi işletmelerin en çok sorun yaşadığı konu başlıkları olarak görülmektedir. Osmaniye'nin yeni il olması nedeniyle; Sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinde altyapı eksikliklerinin giderilmesi ve Üniversite-Sanayi işbirliğinin artırılması için gerekli çalışmaların yapılması, Teknopark ve Tekmer gibi merkezlerin kurulması gerektiği düşünülmektedir.

6. SONUÇ

Bu çalışma üniversite sanayi işbirliğinin gerçekçi çözüm üretebilmesi ve proaktif hareket tarzı ile hareket edilebilmesi için TR63 bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerinin ihtiyaç ve beklentilerinin tespit edilmesi ve buna yönelik çalışma yapılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye illerinde faaliyet gösteren işletmelerin beklentilerine yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmamızın ana hedefi de bu doğrultuda sanayi kuruluşlarının beklentilerinin tespitine yönelik bir envanter çıkartarak, üniversite imkanları ile eşleştirme yaparak bir yol haritası ortaya koymaktır.

Bu doğrultuda öncelikle yazın taraması gerçekleştirilmiş ve önceki çalışmalar incelenmiştir. Buradan elde edilen bilgiler ışığında bir anket formu hazırlanmış ve bu form uzman görüşleri tarafından yapılan bir ön-test sonucunda uygulanmıştır.

Ön-testten elde edilen sonuçlar ışığında Ticaret ve Sanayi Odası Veri Tabanı kullanılarak evrene ulaşılmış ve bundan temsil yeteneği olan bir örnekleme rastsal yöntemlerle ulaşılmıştır. Elde edilen veriler ışığında 770 farklı işletmede anket formu uygulanmış ve geliştirilen araştırma modeli üzerinden uygun istatistikî yöntemler uygulanmıştır.

Araştırma bölgemiz olan TR63 Bölgesinde yer alan illerin ihracat rakamları karşılaştırıldığında Hatay ilk sırada, Kahramanmaraş ikinci sırada Osmaniye üçüncü sırada yer almaktadır. Oransal olarak değerlendirme yapıldığında Osmaniye'nin çok çok gerilerde kaldığı ifade edilebilir. İthalat rakamları karşılaştırıldığında ise sıralama ihracat ile aynı şekilde seyretmektedir.

Hatay ilinin ihracat verilerine bakıldığı zaman en önemli ihracatın çelik sektöründe yapıldığı, bunu yaş meyve ve sebze sektörünün takip ettiği görülmektedir. Otomotif sektörü ve kimyevi maddelere yönelik faaliyet gösterilen sektör ise üç ve dördüncü sırada yer almaktadır. Kahramanmaraş ilinin ihracat verilerine bakıldığı zaman en önemli ihracatın Tekstil ve hammaddeleri sektöründe yapıldığı, bunu Demir ve demir dışı metaller sektörünün takip ettiği görülmektedir. Hazır giyim ve konfeksiyon ve Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünlerine yönelik faaliyet gösterilen sektör ise üç ve dördüncü sırada yer almaktadır. Osmaniye ilinin ihracat verilerine bakıldığı zaman en önemli ihracatın Çelik sektöründe yapıldığı, bunu Demir ve demir dışı metaller sektörünün takip ettiği görülmektedir. Tekstil ve Hammaddeleri ve Deri ve Deri Mamulleri Ürünlerine yönelik faaliyet gösterilen sektör ise üç ve dördüncü sırada yer almaktadır.

İşletme sahiplerinin eğitim düzeylerine ilişkin verilere bakıldığı zaman Hatay ve Kahramanmaraş illerindeki işletme yöneticilerinin büyük çoğunluğunun lise mezunu, Osmaniye İlindeki işletme yöneticilerinin 49'unun ise ortaokul mezunu olduğu görülmektedir.

İşletme sahiplerinin mesleği tercih etmelerinin nedenlerine ilişkin verilere bakıldığı zaman Kahramanmaraş ve Osmaniye illerindeki işletme yöneticilerinin aile mesleği olmasından dolayı bu mesleği seçtikleri görülmektedir. Hatay'da ise meslek seçme nedenlerinde en yüksek "hammaddeye yakınlık" durumu ortaya çıkmıştır. Liman kenti olması, İskenderun Demir Çelik Fabrikalarının bulunması ve tarım sektöründe zeytin ve zeytinyağı üretiminde

Türkiye'nin önde gelen illerinin biri olması gibi unsurlar işletme sahiplerinin meslek seçimini etkilemektedir.

İşletmelerin teşvik kullanma durumlarına ait verilere bakıldığı zaman Hatay ve Kahramanmaraş'daki işletmelerin teşvik kullanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Osmaniye'de ise sayılar birbirine çok yakın olmakla birlikte 58 işletmenin teşvik kullandığı görülmektedir.

TR63 Bölgesi'nde anket uygulanan işletmelerin teşvikler hakkında yeterli bilgi sahibi olup olmadığı incelediği zaman bölge illerindeki işletmelerin teşvik yasalarından ve teşvik türlerinden haberdar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Firmaların yeterli düzeyde kalifiye eleman bulup bulamama durumları incelendiği zaman Hatay'da 125 firmanın, Kahramanmaraş'ta 161 firmanın, Osmaniye'de 55 firmanın nitelikli personel bulma sorunu olduğu görülmektedir. TR63 Bölgesi'ndeki firmaların işgücü temininde kullandığı kaynaklara ait bulgulara baktığımızda üç ilinde tanıdık çevre ile personel temin edildiği görülmektedir. Bölgede nitelikli personel bulma sorunu olduğu belirtilmesine rağmen çoğu işveren tanıdık aracılığıyla eleman bulmaktadır. Bu sorundan şikayetçi olan bölge sanayicisinin işgücü teminini daha profesyonel yollardan yapması gerektiğini düşünmekteyiz.

TR63 Bölgesi'ndeki firmaların ürünlerini pazarlarken kullandıkları yöntemi incelediğimizde bölge genelinde "Doğrudan Pazarlama" yönteminin yaygın olarak yapıldığı görülmektedir. Kahramanmaraş'ta faaliyet gösteren işletmelerin büyük çoğunluğunun tektisil ve hazır giyim sektöründe olmasından dolayı "Özel Sipariş" yönteminde diğer iki ile göre daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

TR63 Bölgesi'nde faaliyet gösteren firmaların bankalardan hangi tür kredi aldıklarına baktığımızda, Bölge genelinde % 56 oranında işletme kredisi, % 44 oranında ise yatırım kredisi kullandıklarını görüyoruz. Bölge illerinden Hatay'ın verilerine baktığımız zaman 148 işletmenin yatırım kredisi kullandığını görmekteyiz. Yatırım kredisi devletin ihraçata dönük döviz gelirlerinin artırılmasına yönelik olarak rekabeti koruyabilmek adına verilmiş olan ekonomik desteklerden birisidir. Hatay'ın liman kenti olması ve ihracat rakamlarına göre bölge içerisinde birinci konumda olmasından dolayı yatırım kredisi alan işletme sayısının çok olduğunu düşünmekteyiz.

Bölgede faaliyet gösteren firmaların kamu kurumlarından bekledikleri destek türlerine baktığımızda, Hatay ilindeki 106 firmanın ihracat, 60 firmanın ise kurumsallaşma alanında destek beklediği görülmektedir. Aynı zamanda ilin önemli sorunlarından birisi, enerji ihtiyacı olan doğalgazın tüm ilçelerde bulunan sanayi tesisleri tarafından kullanılamaması durumundan dolayı 45 işletmenin de enerji desteği beklediği görülmektedir. Kahramanmaraş'ta ise sayıların birbirine çok yakın olmasıyla birlikte, Hatay'da olduğu gibi 91 işletmenin ihracat, 58 işletmenin ise kurumsallaşma alanında destek beklediği sonucu ortaya çıkmıştır. Osmaniye il verilerine göre, 20 işletmenin ARGE, 16 işletmenin ise alt yapı desteği beklediği görülmektedir. Osmaniye ilinin güncel sorunları incelendiği zaman Ar-Ge çalışmaları yapan firma sayısının az olması ve altyapı eksikliğinin olmasından dolayı işletmeler daha çok bu alanda destek beklemektedir.

Firmaların sorun yaşadıkları konulara ilişkin veriler incelendiği zaman bölge illerinin üçünde en temel sorununun nitelikli iş gücü eksikliğinin olduğu görülmektedir. Hatay ve Kahramanmaraş illerinin ortak sorunu ise yüksek teknolojiye geçememesi ve katma değeri yüksek ürünlerin yeterince üretilmemesidir. Yeterli araştırma geliştirme faaliyetlerinin yapılamaması, Üniversite-sanayi işbirliğinin yeterince olmaması, teknoloji geliştirme bölgeleri ve kuluçka merkezlerinin olmaması en büyük engel olarak görülmektedir. Bunun için

Üniversite- Sanayi işbirliğinin artırılarak, Teknokent'in imkânları ile katma değeri yüksek ürünler üretimi ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Üniversite-Sanayi işbirliği ile bilim ve teknoloji konusunda çalışmaların ve farkındalığın sağlanması, gerek genel teşviklerden, gerekse KOBİ teşviklerinden yararlanılarak finansman darboğazlarının giderilmesi, sanayinin cazibesi arttıracak ve yatırımcıları harekete geçirecektir.

KAYNAKÇA

Akgemci, T. (2001). KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler, KOSGEB, İstanbul.

Alpugan, O. (1998). Küçük İşletmeler, Kavramı, Kuruluşu ve Yönetimi, 3.basım, Ankara.

Asal, Ö. (2001). "Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde (Kobi) Üretim Stratejilerini Etkileyen Etkenler ve KOBİ'lerin Sorunları: Bir Alan Araştırması", Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Erdoğan, B. Z. (2012). Girişimcilik ve KOBİ'ler Kavramlar Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ekin Yayınları, Bursa.

Ersöz, S. & Kahveciođlu, R. (2004). "KOBİ'lerin Sorunlarına Yönelik Kırşehir İlinde Bir Araştırma ve Çözüm Önerileri", Standart Dergisi, Ağustos, 512, 67-73.

Evin, O. H. (2012). "Kobiler Ve Türkiye Ekonomisine Etkileri", İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Gücelođlu, Ö. (1993). Küçük Ölçekli İşletmelerin KOSGEB'den Beklentileri, TES-Ar Yayınları, No:13, Ankara.

Khan, S. H. (1989). "Financing of Exports from SMEs in Developing Countries: Alternative Schemes", in Exports from Small and Medium Enterprises in Developing Countries: Issues and Perspectives, International Trade Centre, UNCTAD/GATT, Geneva, 9, 119-132.

Kızılay, E. (2009). "KOBİ'ler ve Dış Ticarete Karşılaştıkları Temel Sorunlar", Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dış Ticaret Programı, Mesleki uygulama Bitirme Ödevi, Bursa.

Koç, İ. Ö. (2008). Türk KOBİ'leri Bugünü ve Geleceđi, Arıkan Basım Yayım, İstanbul.

Liedholm, C., & Mead, D. (1999). Small Enterprises and Economic Development. Routledge Press, London.

Müftüođlu, T. & Durukan, T. (2004). Girişimcilik ve KOBİ'ler. Gazi Kitabevi, Ankara.

Müftüođlu, T. (1991). Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler: Sorunlar ve Öneriler, Sevinç Yayınevi, Ankara.

Öztürk, Ö. (2007). "İsdihdam Konusunda Kobi'lerin Önemi ve Kobi Alanında Eğitim İsdihdam İlişkisi Açısından Kamu İsdihdam Kurumunun Rolü", Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.

Resmi Gazete, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, www.resmigazete.gov.tr

Fettahlođlu, H.S., Birin, C., & Afşar, A. (2016), "Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Gelişiminde Proaktif Hareket Tarzı İçin Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye İllerinde Faaliyet Gösteren Kobi'lerin İhtiyaç ve Beklenti Envanterleri ve Yol Haritasının Çizilmesine Yönelik Alan Araştırması", International Journal of Academic Value Studies, 2 (5) : 56-72. (ISSN:2149-8598).

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, www.tuik.gov.tr

Yılmaz, T. & Alpkan, L. (2004). "Türkiye'deki KOBİ'lerin Üretim Yönetimi Alanındaki Sorunları, Çözüm Önerileri ve Sağlanan Destekler", Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(1), 115-134.

Yörük, N. (2001). "Kobi'lerin Kredi Yoluyla Finansmanında karşılaştıkları Sorunlar ve Tokat İlinde Bir Uygulama", Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, (1-2), 187-204.

Zhang, X. F. & Lin, L. (2009). "Small- and Medium-sized Enterprises Need Break through Three Bottlenecks in the Context of Financial Crisis to Accomplish Independent Innovation". Computer Science and Information Technology 2nd International Conference, 392 – 395.